

Ainevaldkond "Sotsiaallained"

Valdkonnapädevus

Sotsiaallainete pädevusega taotleme õppija toimetulekut iseendaga (intrapersonaalne: eneseusaldus, eneseregulatsioon, eneseanalüüs, empaatia, autonoomia ja vastutus - enesemääratluspädevus), suutlikkust toimida lähikonnas (interpersonaalne: suhestumine, osalus ja turvaline kohanemine erinevates sotsiaalsetes kontekstides - sotsiaalne pädevus), valmisolekut ja oskust olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik (institutionaalne: poliitika, valitsemine, riik, vabakond, turg, meedia jt ühiskonnaelu korraldamise vormid - kodanikupädevus), oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaallainete õpetamise kaudu taotleme, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija;
- 8) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaallainetes käsitleme inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval.

Õppe korraldamisel lähtume Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest. Sotsiaallainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaallainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaallainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õppijaid, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud.

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, tundma perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaate küsimustes.

Valdkonnasisese lõimingu taotleme, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimestega, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat, on valmis ühiskonnaelus osalema, võtab vastutuse oma otsuste ja valikute eest ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil; kes teeb majanduslikke otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult, oskab elatada ennast ja oma peret, teenida tulu, maksab kohusetundlikult makse ja panustab selle kaudu ühiskonna arengusse. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus.

Läbivad teemad ja lõiming

Gümnaasiumis lõimime ja õpetame läbivaid teemasid, mis lähtuvad riiklikust õppekavast. Läbivateks teemadeks on „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“, „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“, „Kultuuriline identiteet“, „Teabekeskond ja meediakasutus“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Tervis ja ohutus“, „Väärtused ja kõlblus“.

Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige õppekeskkonna korralduses, kursuste teemade käsitlustes, klassidevaheliste ja ülekooliliste projektides, valikkursuste valikuga, läbivatest teemadest lähtuvas või teemasid lõimivas uurimistöös ning koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälises õppetegevuses ja huviringide tegevuses ning maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides osalemises. (olümpiaadid, Minu riik, TÜ Teaduskool, Erasmus)

Aineõppel põhinev läbivate teemade käsitlemine arvestab õpetajate töökavades toodud seoseid läbivate teemade ja kursuse teemade taotlustega ning ainevaldkondade vahelise lõimingu vajadust läbivate teemade käsitlemisel.

Läbivate teemade taotluste elluviimine toimub ka valikkursuste kaudu. Õppeainete ja ainevaldkondade panus läbiva teema käsitlemisse on lähtuvalt kursuse taotlustest ja õppesisust erinev.

Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonna õppeained on ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus.

Kohustuslikud kursused õppeainete kaupa on järgmised:
ajalugu – 6 kursust: „Üldajalugu“, „Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)“, „Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)“, „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“, „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“, „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“;
inimeseõpetus – 1 kursus: „Perekonnaõpetus“;
ühiskonnaõpetus – 2 kursust: „Ühiskonna areng ja demokraatia“, „Majandus ja maailmapoliitika“.

õppeained	G1	G2	G3	kokku
ajalugu	„Üldajalugu“, „Eesti ajalugu I	„Eesti ajalugu II „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel“	„Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“, „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“;	6
inimeseõpetus	„Perekonnaõpetus“			1
Ühiskonnaõpetus			Ühiskonna areng ja demokraatia“, „Majandus ja maailmapoliitika“.	2

Ajalugu

Õppe-ja kasvatuseesmärgid

Kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 2) mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 3) iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 4) teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)

- 5) rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 6) toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 7) mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 8) seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 9) analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 10) toob näiteid ristiusu mõjust Eesti ühiskonnaelu eri valdkondadele; (Eesti I)
- 11) selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Eestis ja Euroopas; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 12) selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 13) teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II)
- 14) analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II)
- 15) teab religioonide ja ideoloogiliste õpetuste tekkelugu, leviku põhjusi ning mõju ühiskonna arengule; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 16) analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu III)
- 17) selgitab näidete abil tehnoloogia arengu ja ühiskonna vastastikust mõju; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 18) analüüsib näidete toel hariduse arengut erinevatel ajaperioodidel, mõistab, kuidas mõjutab haridus ühiskonna arengut ja inimese elu; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 19) tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ajastu kontekstis, selgitab näidete abil nende tähtsust oma ajas ning nende mõju järgnevatel ajastutele, mõistab kultuuri järjepidevust; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 20) analüüsib kultuuri ja teaduse ajaloolist arengut, nimetab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendamist erinevast perspektiivist; (Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 21) teab Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu; (Üldajalugu, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II)

- 22) toob näiteid suurriikide poliitilisest ja majanduslikust arengust ja koostööst eri ajastutel, selgitades koostöö eesmärgi; (Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 23) analüüsib erinevatest perspektiividest kolonialismi majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte, tuues välja koloniaalimpeeriumide tekke ja lagunemise põhjused; (Lähiajalugu I, Lähiajalugu II)
- 24) analüüsib 20.–21. sajandi suurriikide arenguhooni ja tähtsuse muutumist rahvusvahelistes suhetes; (Lähiajalugu I, Lähiajalugu II)
- 25) toob näiteid demokraatia kujunemisloost; (Üldajalugu)
- 26) võrdleb inimeste õigusi, kohustusi ja vabadusi demokraatlikus ühiskonnas ja diktatuuris ning kujundab oma seisukoha; (Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 27) analüüsib demokraatia avaldumist ühiskonnaelus ja poliitikas uusajast tänapäevani; (Üldajalugu, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 28) analüüsib riikide poliitilist arengut 20. sajandil, kõrvutades demokraatlikku ja diktatuuriühiskonda; (Lähiajalugu I, Lähiajalugu II)
- 29) tõlgendab ajaloosündmusi allikatele tuginedes erinevast vaatenurgast; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 30) mõistab, et nii ajalooallikas kui ka ajaloonarratiiv on mõjutatud selle autorist, loomise asjaoludest, ajastust ning tõlgendajast; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 31) selgitab näidete varal sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ning ühekülgse ajalookäsitluse tagajärgi; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 32) eristab fakti arvamusest, hindab allikaid kriitiliselt, tunneb ära valeuudise; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 33) märkab minevikupärandit ja väärtustab seda ajalooallikana, mõtestades selle tähendust; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 34) mõistab, kuidas kultuuripärand peegeldab minevikuühiskonda, analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 35) toob näiteid eesti kultuurist minevikus, saab aru eesti kultuuri järjepidevusest ja erinevatest mõjutustest; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 36) toob näiteid erinevate kunstistiilide avaldumisest, sh Eesti kunstis; (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)
- 37) analüüsib näidete toel, kuidas loodus on mõjutanud inimtegevust ning inimtegevus loodust. (Üldajalugu, Eesti I, Eesti II, Lähiajalugu I, Lähiajalugu II, Lähiajalugu III)

Õppekeskkond

Õppimist toetava õppekeskkond on kultuuritundlik, üksteist austav, kaasav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivaldavaba mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Aktsepteerime erinevate seisukohtade olemasolu, arutleme nende üle ning hindame neid lähtudes allikatest, tõenduspõhistest faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest.

Kool võimaldab viia õpet läbi ruumis, kus on:

1) mööbli ümberpaigutamise võimalus liikumist eeldavateks tegevusteks nagu rühmatööd, dramatiseeringud, rolli- ja õppemängud;

2) internetiühendus nii õpetajal kui ka õpilastel, digitehnoloogia ning audiovisuaalse esitluse ja videoühenduse kasutamise võimalused.

Kool võimaldab:

1) korraldada õpet väljaspool klassiruumi, nt mäluasutuses (Sinimäe muuseum, Sillamäe muuseum, ERM, Viru maakohus, Tapa sõjaväelinnak jt või ametiasutuses, (nt Sillamäe notaribütroo);

2) kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid;

3) õppekäike ja kohtumisi erinevate valdkondade esindajatega.

Kursuse nimetus	Üldajalugu
Eelduskursus	PRÕK ajalugu
Kursuse läbiviimise aeg	GI, I pa
Kursuse maht	35 tundi
Kursuse eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi; • tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana; • võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnangutele, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning

	<p>poliitikale eri ajastutel, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjuseid; ● kasutab ajaloo-alast sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid; ● suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära. ● mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid; ● mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise; ● tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust; ● mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.
<p>Kursuse lühikirjeldus</p>	<p>Vanaaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. ● Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu.

- Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud.
- Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur.
- Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma.
- Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst.
- Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks.
- Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos.

Keskaeg

- Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus.
- Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke.
- Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine.
- Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan.
- Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad.
- Ülikoolid ja skolastika.

Uusaeg

- Uue maailmapildi kujunemine: renessanss ja humanism, maadeavastuste mõjud ning tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon.
- Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine.

	<ul style="list-style-type: none"> • Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale: valgustus. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke. <p>Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.</p>
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Eesti keel – teab peamisi ajaloo mõisteid eesti keeles, oskab leida infot erinevatest tekstidest</p> <p>Geograafia - tunneb Euroopa kaarti</p> <p>Kirjandus – teab antiik- ja keskaja olulisemaid kirjanikke ja nende teoseid, tunneb kirjanduslikes tekstides ära ajastu, mida kujutatakse</p> <p>Perekonnaõpetus – teab erinevaid perekonna vorme ja perekonna rolli inimese elus eri ajastutel</p> <p>Rahatarkus - teab raha rolli erinevatel ajastutel</p>
Õppekäigud/projektid	Tartu Ülikooli Kunstimuuseumi külastamine, lõiming kunstiajaloo ja eesti keelega
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • organiseerib infot failides, vihikutes jne. • otsib infot enda ja teiste informeerimiseks • loeb kriitiliselt ja funktsionaalselt • teeb põhjendatud järeldusi ja üldistusi • võtab vastutust oma tegude eest meeskonnas
Kursuse õpitulemused	<ul style="list-style-type: none"> • teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus; • mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel

ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas

- iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu;
- teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;
- rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat;
- toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas;
- selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Euroopas;
- teab religioonide ja ideoloogiliste õpetuste tekkelugu, leviku põhjusi ning mõju ühiskonna arengule;
- analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud;
- selgitab näidete abil tehnoloogia arengu ja ühiskonna vastastikust mõju;
- analüüsib näidete toel hariduse arengut erinevatel ajaperioodidel, mõistab, kuidas mõjutas haridus ühiskonna arengut ja inimese elu;
- tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ajastu kontekstis, selgitab näidete abil nende tähtsust oma ajas ning nende mõju järgnevatele ajastutele, mõistab kultuuri järjepidevust;
- analüüsib kultuuri ja teaduse ajaloolist arengut, nimetab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendamist erinevast perspektiivist;
- teab Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- toob näiteid suurriikide poliitilisest ja majanduslikust arengust ja koostööst eri ajastutel, selgitades koostöö eesmäärke;

	<ul style="list-style-type: none"> ● analüüsib erinevatest perspektiividest kolonialismi majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte, tuues välja koloniaalimpeeriumide tekke ja lagunemise põhjused; ● toob näiteid demokraatia kujunemisloost; ● võrdleb inimeste õigusi, kohustusi ja vabadusi demokraatlikus ühiskonnas ja diktatuuris ning kujundab oma seisukoha; ● analüüsib demokraatia avaldumist ühiskonnaelus ja poliitikas uusajas; ● tõlgendab ajaloosündmusi allikatele tuginedes erinevast vaatenurgast; ● mõistab, et nii ajalooallikas kui ka ajaloonarratiiv on mõjutatud selle autorist, loomise asjaoludest, ajastust ning tõlgendajast; ● märkab minevikupärandid ja väärtustab seda ajalooallikana, mõtestades selle tähendust; ● mõistab, kuidas kultuuripärandid peegeldab minevikuühiskonda, analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega; ● analüüsib näidete toel, kuidas loodus on mõjutanud inimtegevust ning inimtegevus loodust.
<p>Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine</p>	<p>Õpilaste teadmisi ja oskusi hinnatakse tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu. Hindamise vormideks on test, tööleht, rühmatöö.</p>
<p>Õppematerjalid</p>	<p>Üldajalugu I õpik, Avita 2015, Opiq, SG Moodle kursus Üldajalugu I</p>

Soovituslik kirjandus	Maailma ajalugu I ja II
Kursuse väljund	<ul style="list-style-type: none"> • tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi; • tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana; • võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnangutele, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastutel, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise; • oskab teha koostööd kaasõpilastega, • oskab töötada rühmas • oskab leida ja analüüsida vajalikku informatsiooni

Kursuse nimetus	Eesti ajalugu I
Eelduskursus	PRÕK
Kursuse läbiviimise aeg	G I, II pa
Kursuse maht	35 tundi

Kursuse eesmärgid

- tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnangutele, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastutel, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjuseid;
- kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid;
- suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära.
- mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis
- analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel
- toob näiteid ristiusu mõjust Eesti ühiskonnaelu eri valdkondadele
- teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi
- selgitab näidete varal sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ning ühekülgsel ajalookäsitluse tagajärgi

	<ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid erinevate kunstistiilide avaldumisest, sh Eesti kunstis; • analüüsib näidete toel, kuidas loodus on mõjutanud inimtegevust ning inimtegevus loodust
Kursuse õppesisu	<p>Eesti esiaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. • Muinasaja allikad ja nende uurimine. • Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. • Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused. • Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. • Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud. • Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. <p>Eesti keskaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muistne vabadusvõitlus: Balti ristosõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana. • Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. • Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. • Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid.

	<p>Reformatsioon ja Liivi sõda, üleminek keskajast uusaega</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tugeva keskvõimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. • Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. • Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. • Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon. • Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Geograafia – tunneb Eesti ja Euroopa kaarti</p> <p>Bioloogia – teab inimese evolutsiooni põhietappe</p> <p>Eesti keel – oskab kasutada ajaloolisi mõisteid õiges kontekstis</p> <p>Inglise keel – teab ajaloolisi mõisteid inglise keeles</p> <p>Perekonnaõpetus – võrdleb pereliikmete õigusi ja omavahelisi suhteid erinevatel ajastutel</p> <p>Kultuurilugu – oskab siduda Eesti ajalugu kodukoha kaugema minevikuga</p>
Õppekäigud/projektid	Sillamäe muuseumi külastamine, lõiming kultuurilooga
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • teeb põhjendatud järeldusi ja üldistusi • teeb informeeritud valikuid isikliku vaatamiskogemuse põhjal • loeb kriitiliselt ja funktsionaalselt • teeb järeldusi ja kokkuvõtteid • kirjutab erineva eesmärgiga tekste
Kursuse õpitulemused	<ul style="list-style-type: none"> • teab ja iseloomustab tähtsamaid Eesti esiaja perioode inimeste tegevusalade ning eluolumuutuste alusel; tõlgendab muististe alusel inimeste elu-olu ja

ühiskondlikku korraldust ning uskumusi ja vaimulaadi;

- iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi;
- 3 iseloomustab Eesti halduskorraldust ja majanduslikku arengut esiaja lõpul;
- 4 seletab ja kasutab kontekstis mõisted *arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism*
- analüüsib Balti ristiõja põhjusi, käiku ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast;
- tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega;
- analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina;
- iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal;
- iseloomustab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiõja mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; mõistab kultuurilist järjepidevust;
- analüüsib kriitiliselt keskaja kroonikaid ja teisi teabetekste;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa*;
- 8) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.
- iseloomustab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; võrdleb suurriikide mõju Läänemere piirkonnas 16. sajandil;
- selgitab Liivi sõja eellugu, käiku ja tulemusi; analüüsib ning hindab allikate alusel sõja osaliste tegevust;
- teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal;
- iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus;
- teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust

<p>Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine</p>	<p>Õpilaste teadmisi ja oskusi hinnatakse tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.</p> <p>Hindamise vormideks on test, tööleht, rühmatöö.</p>
<p>Õppematerjalid</p>	<p>Eesti ajalugu I Avita 2014</p> <p>Opiq</p> <p>SG Moodle kursus Eesti ajalugu I</p>
<p>Soovituslik kirjandus</p>	<p>Eesti ajalugu I-II</p>
<p>Kursuse väljund</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis ● analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel ● toob näiteid ristiusu mõjust Eesti ühiskonnaelu eri valdkondadele ● teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi ● selgitab näidete varal sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ning ühekülgsse ajalookäsitluse tagajärgi ● loeb kriitiliselt ja funktsionaalselt ● teeb järeldusi ja kokkuvõtteid ● kirjutab erineva eesmärgiga tekste

Kursuse nimetus	Eesti ajalugu II
Eelduskursus	Eesti ajalugu I
Kursuse läbiviimise aeg	G2 I pa
Kursuse maht	35t
Kursuse eesmärgid	<p>Kursuse lõpuks õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus; • mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas; • iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu; • rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat; • toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas; • mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis; • seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;

	<ul style="list-style-type: none"> ● analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajaloo perioodidel; ● selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Eestis ja Euroopas; ● selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid; ● teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi; ● analüüsib Eesti ühiskonna elu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist; ● analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud; ● selgitab näidete abil tehnoloogia arengu ja ühiskonna vastastikust mõju; ● analüüsib näidete toel hariduse arengut erinevatel ajaperioodidel, mõistab, kuidas mõjutas haridus ühiskonna arengut ja inimese elu ● tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ajastu kontekstis, selgitab näidete abil nende tähtsust oma ajas ning nende mõju järgnevatele ajastutele, mõistab kultuuri järjepidevust; ● analüüsib kultuuri ja teaduse ajaloolist arengut, nimetab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendamist erinevast perspektiivist;
Kursuse õppesisu	Rootsi aeg

- Rootsi suurriigi ajastu.
- Rootsi keskvoim ja baltisaksa aadel.
- Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuride teke. Kaubandus.
- Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik.

Eesti 18. sajandil

- Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, kulg ja tulemused.
- Rahvastikuprotsessid Eestis 16.–18. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule.
- Balti erikord: Vene keskvoim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord.
- Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus.

Eesti 19. sajandil

- Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul.
- Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude päriksostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus.
- Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel.

	<ul style="list-style-type: none"> • Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine. Uus rahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Eesti keel ja kirjandus Kolme katku vahel, Mahtra Sõda, Tõde ja õigus</p> <p>Kunstiajalugu – renessanss, barokk, klassitsism, uusgootika</p> <p>Geograafia – Eesti ja Euroopa kaardi tundmine</p>
Õppekäigud/projektid	Põllumajandusmuuseumi külastamine lõiming kultuuriloo, bioloogia, eesti keelega
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • võtab tundi kaasa vajalikud töö- ja õppevahendid • harjutab soovide rahuldamise edasilükkamist • harjutab uusi õpioskusi ja analüüsib nende efektiivsust • tõlgendab ja hindab andmeid, arvamusi ning argumente • loob seoseid erinevate infoallikate vahel • haldab ja lahendab konflikte ja oskab töötada meeskonnas • teeb õiglasi ja kõikide huvidega arvestavaid otsuseid
Kursuse õpitulemused	<ul style="list-style-type: none"> • teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal; • iseloomustab Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal ning annab sellele allikate ja

teabetekstide põhjal hinnangu; hindab allikate usaldusväärsust;

- iseloomustab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal;
- mõistab luterluse mõju ja Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengus, ajaloos ning tänapäeval;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *rüütelkond, reduktsioon, vakuraamat, piiblikonverentsid, Vastne Testament, Academia Gustaviana*;

- teab, kes olid Bengt Gottfried Forselius, Gustav II Adolf, Johan Skytte ja Karl XI, ning iseloomustab nende tegevust.
- selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja mõju;
- iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule;
- analüüsib allikate ja teabetekstide alusel talurahva majandusliku olukorra ning õigusliku seisundi muutumist;
- analüüsib rahvastikuprotsesse mõjutanud tingimusi;
- analüüsib Euroopa valgustusideede mõju eesti vaimuelule;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Balti erikord, restitutsioon, asehalduskord, vennastekogud*;
- teab, kes olid Karl XII, Peeter I, Katariina II, Anton Thor Helle ja August Wilhelm Hupel, ning iseloomustab nende tegevust.
- teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid;
- mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloos;
- iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga;
- teab, millised olid tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ning kes olid rahvusliku liikumise eestvedajad; analüüsib

	<p>allikate alusel rahvusliku liikumise ettevõtmisi ja ideid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab muutusi Eesti ühiskonnas ja ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut 19. Sajandi lõpul ning loob seoseid omariikluse kujunemisega; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>estofiil, ärkamisaeg, rahvuslik liikumine, venestamine, Aleksandrikool</i>; • teab, kes olid Karl Ernst von Baer, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Johann Voldemar Jannsen, Jakob Hurt, Carl Robert Jakobson, Lydia Koidula ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	<p>Õpitulemuste kontrollimiseks ja hindamiseks kasutatakse suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, esitluse ja uurimistöö koostamist, lühikirjutamisülesandeid, töölehtede täitmist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Kontrolliks ja hindamiseks kasutatakse nii avatud kui etteantud vastusega ülesandeid.</p>
Õppematerjalid	<p>Eesti ajalugu II, Avita 2015</p> <p>SG Moodle kursus Eesti ajalugu 16.-19. sajandil.</p>
Soovituslik kirjandus	<p>Eesti ajalugu II ja III kd</p>
Kursuse väljund	<ul style="list-style-type: none"> • teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus; • mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib

väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas;

- iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade kaudu;
- rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat;
- toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas;
- mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis;
- seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajalooga, tuues esile erinevate ajalooajalooperioodide eripära;
- analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooajalooperioodidel;
- selgitab, millest sõltus eri ajastutel inimeste sotsiaalmajanduslik staatus Eestis ja Euroopas;
- selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid;
- teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi;
- analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist;
- analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud;

	<ul style="list-style-type: none"> ● selgitab näidete abil tehnoloogia arengu ja ühiskonna vastastikust mõju; ● analüüsib näidete toel hariduse arengut erinevatel ajaperioodidel, mõistab, kuidas mõjutab haridus ühiskonna arengut ja inimese elu ● tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ajastu kontekstis, selgitab näidete abil nende tähtsust oma ajas ning nende mõju järgnevale ajastutele, mõistab kultuuri järjepidevust; ● analüüsib kultuuri ja teaduse ajaloolist arengut, nimetab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendamist ● harjutab uusi õpioskusi ja analüüsib nende efektiivsust ● tõlgendab ja hindab andmeid, arvamusi ning argumente ● loob seoseid erinevate infoallikate vahel ● haldab ja lahendab konflikte ja oskab töötada meeskonnas ● teeb õiglasi ja kõikide huvidega arvestavaid otsuseid
--	--

Kursuse nimetus	Lähiajalugu I
Eelduskursus	PRÕK
Kursuse läbiviimise aeg	G2 II pa
Kursuse maht	35t

Kursuse eesmärgid

Kursuse lõpuks õpilane:

- analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel;
- mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi;
- mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;
- mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;
- mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;
- tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
- mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
- mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.

Kursuse õppesisu

Maailm esimese maailmasõja eel

- Maailma poliitiline kaart enne Esimest maailmasõda (piirid Euroopas, koloniaalimpeeriumid).
- Sõjalised liidud enne Esimest maailmasõda,
- Teaduse ja tehnika areng enne esimest maailmasõda ning selle mõju inimeste igapäevaelule

Esimene maailmasõda, ja Eesti iseseisvumine

- Esimese maailmasõja põhjused, kulg ja tagajärjed (sh nii rahvusvaheliste suhete, majanduslike mõjude, tehnoloogia arengu kui ka inimeste igapäevaelu võtmes)
- Eesti omariikluse sünni eeldused, sündmuste kulg 1917 - 1918.
- Vabadussõja kulg, sh pöördelisemad sündmused.

Maailm kahe maailmasõja vahel – demokraatiad ja diktatuurid

- Rahvusvahelised suhted 1920. - 1930. aastatel
- Majandus 1920. - 1930. aastatel, sh näited riikidest (Eesti, Saksamaa, Ameerika Ühendriigid, Venemaa) ja maailmamajandus (sh Suur depressioon)
- Demokraatiad ja diktatuurid 1920. - 1930. aastatel, diktatuuride tekkimise põhjused

Teine maailmasõda

- Rahvusvahelised suhted Teise maailmasõja eel
- Teise maailmasõja kulg, pöördelisemad sündmused

Sõda kui humanitaarkatastroof, inimsusevastased kuriteod

Lõiming teiste õppeainetega	<p>Geograafia – töö kaartidega</p> <p>Kirjandus – 20. sajandi I poolt kajastavad teosed</p> <p>Ühiskonnaõpetus – riigivormid, valitsemissüsteemid, kodanike roll ühiskonnas</p>
Õppekäigud/projektid	Sinimägede muuseum, lõiming eesti keele ja kultuurilooa
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • valib ja kasutab tehnoloogiat efektiivselt • ilmutab püsivust ja sihikindlust • võtab arvesse eetilisi, kultuurilisi ja keskkonnamõjusid • teeb põhjendatud järeldusi ja üldistusi • kontrollib järelduste ja üldistuste kehtivust • mõtleb paindlikult, sõnastab erinevaid poolt- ja vastuargumente • rakendab oskusi ja teadmisi tundmatutes olukordades • töötleb andmeid ja esitab tulemusi • hindab ja valib sobivad infoallikad ning digitaalsed vahendid ülesande sooritamiseks • mõistab intellektuaalse omandi mõistet ja tegutseb sellest lähtuvalt • arutleb argumenteeritult nii kaasõpilaste kui õpetajatega
Kursuse õpitulemused	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib 20.–21. sajandi suurriikide arenguhooni ja tähtsuse muutumist rahvusvahelistes suhetes; • teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus; • analüüsib erinevatest perspektiividest kolonialismi majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte, tuues välja koloniaalimpeeriumide tekke ja lagunemise põhjused

- seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;
- mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis;
- tõlgendab ajaloosündmusi allikatele tuginedes erinevast vaatenurgast;
- rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat;
- toob näiteid suurriikide poliitilisest ja majanduslikust arengust ja koostööst eri ajastutel, selgitades koostöö eesmärgi;
- teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;
- seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;
- toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas;
- analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud;
- toob näiteid demokraatia kujunemisloost;
- võrdleb inimeste õigusi, kohustusi ja vabadusi demokraatlikus ühiskonnas ja diktatuuris ning kujundab oma seisukoha;
- analüüsib demokraatia avaldumist ühiskonnaelus ja poliitikas uusajast tänapäevani;
- analüüsib riikide poliitilist arengut 20. sajandil, kõrvutades demokraatlikku ja diktatuuriühiskonda;
- teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus;

	<ul style="list-style-type: none"> • seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära;
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	<p>Õpitulemuste kontrollimiseks ja hindamiseks kasutatakse suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, esitluse ja uurimistöo koostamist, lühikirjutamisülesandeid, töölehtede täitmist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Kontrolliks ja hindamiseks kasutatakse nii avatud kui etteantud vastusega ülesandeid.</p>
Õppematerjalid	<p>Lähiajalugu I gümnaasiumile, Avita 2014</p> <p>SG Moodle kursus Lähiajalugu I</p>
Soovituslik kirjandus	<p>Dokumentaalfilmid WWI in colour.</p> <p>WW2 – gathering Storm.</p>
Kursuse väljund	<p>Kursuse lõpul õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel; • mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi; • mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;

	<ul style="list-style-type: none"> ● mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise; ● analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni; ● mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest; ● valib ja kasutab tehnoloogiat efektiivselt ● ilmutab püsivust ja sihikindlust ● võtab arvesse eetilisi, kultuurilisi ja keskkonnamõjusid ● teeb põhjendatud järeldusi ja üldistusi ● kontrollib järelduste ja üldistuste kehtivust ● mõtleb paindlikult, sõnastab erinevaid poolt- ja vastuargumente ● rakendab oskusi ja teadmisi tundmatutes olukordades
--	---

Kursuse nimetus	Lähiajalugu II
Eelduskursus	Lähiajalugu I
Kursuse läbiviimise aeg	G3 I pa
Kursuse maht	35t

Kursuse eesmärgid

Kursuse lõpuks õpilane:

- analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel;
- mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi;
- mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;
- mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;
- mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;
- tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
- mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
- mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.

Kursuse õppesisu

Külm sõda

- Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud. Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid.
- Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis.
- Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted.

Demokraatlik maailm peale II maailmasõda

- USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.
- Suurbritannia, Prantsusmaa ja SLV poliitiline süsteem, majandus ja ühiskond peale II maailmasõda
- Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon

NSVL ja kommunistlik süsteem

- Kommunistliku süsteemi kujunemine.
- Ida-blokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, solidaarsus.
- Kommunistlik Hiina.
- NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon.
- Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted väliseestlastega

Maailm sajandivahetusel

- Majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis.
- NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Berliini müüri langemine. Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine.

	<ul style="list-style-type: none"> • USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas. • Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine. • Uued pingekolled: Balkani kriis.
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Geograafia – töö kaardiga</p> <p>Ühiskonnaõpetus - Nõukogude Liidu kui inimsusevastase režiimi olemus, dissidentlus kui kodanikualgatus totalitaarrežiimi oludes, demokraatia väärtustamine rahvusvahelistes suhetes; külm sõda maailmamajanduse mõjutajana</p>
Õppekäigud/projektid	<p>Euroopa päev – lõiming ühiskonnaõpetuse, eesti keele, inglise keelega.</p>
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib oma õpistrateegiaid (mida ma saan teha, et veel tõhusamaks õppijaks saada? millised õpistrateegiad võiks veel mulle kasulikud olla? mis faktorid mõjutavad minu õppimist?) • sõnastab faktilisi, teemakohaseid, kontseptuaalseid ja vaieldavaid küsimusi • märkab trende ja ennustab nende põhjal võimalikke stsenaariume • loob metafoore ja analoogiaid • muudab oma uurimuse konteksti, et vaadata teemale teise nurga alt • viitab, tsiteerib, kasutab allmärkusi/järelmärkusi ning koostab kasutatud kirjanduse nimekirja vastavalt kehtivatele nõuetele • otsib erinevaid vaatenurki, kasutades mitmesuguseid allikaid • võtab meeskonnas nii juhirolli kui teisi rolle • sõnastab ümber teksti sisu või mõtet muutmata

Kursuse õpitulemused

- analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvorme; analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi;
- analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal;
- iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal;
- teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *külm sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie*
- analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;
- teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe;
- teab, kes olid Ronald Reagan ja Robert Schumann, ning iseloomustab nende tegevust;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE*
- analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhijooni;
- iseloomustab NSVLi analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;
- analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik, kultuurirevolutsioon*;
- teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust. ühiskonnaelu arengut;
- analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;
- teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;

	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist; • analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku; • selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma; • teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, George Bush, Helmut Kohl, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress, Põhiseaduse Assamblee</i>
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	<p>Õpitulemuste kontrollimiseks ja hindamiseks kasutatakse suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, esitluse ja uurimistöö koostamist, lühikirjutamisülesandeid, töölehtede täitmist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Kontrolliks ja hindamiseks kasutatakse nii avatud kui etteantud vastusega ülesandeid</p>
Õppematerjalid	<p>Lähiajalugu II Avita 2014</p> <p>Opiq</p> <p>SG Moodle kursus Lähiajalugu V</p>
Soovituslik kirjandus	<p>The Singing Revolution documentary</p>
Kursuse väljund	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise; • analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;

	<ul style="list-style-type: none"> ● mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest; ● tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust; ● mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises; ● mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju. ● kontseptuaalseid ja vaieldavaid küsimusi ● märkab trende ja ennustab nende põhjal võimalikke stsenaariume ● loob metafoore ja analoogiaid ● muudab oma uurimuse konteksti, et vaadata temale teise nurga alt ● viitab, tsiteerib, kasutab allmärkusi/järelmärkusi ning koostab kasutatud kirjanduse nimekirja vastavalt kehtivatele nõuetele ● otsib erinevaid vaatenurki, kasutades mitmesuguseid allikaid ● võtab meeskonnas nii juhirolli kui teisi rolle ● sõnastab ümber teksti sisu või mõtet muutmata
--	---

Kursuse nimetus	Lähiajalugu III
Eelduskursus	Lähiajalugu II

Kursuse läbiviimise aeg	G12 II pa
Kursuse maht	35t
Kursuse eesmärgid	<p>Kursuse lõpuks õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel; ● mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi; ● mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid; ● mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise; ● analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni; ● mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest; ● tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust; ● mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab

	<p>kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.
<p>Kursuse õppesisu</p>	<p>Inimsusevastased kuriteod</p> <ul style="list-style-type: none"> • Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured. • Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised. • Natsismikuriteod. • Kommunismikuriteod. • Genotsiid, etnilised puhastused; • Inimsusevastased kuriteod Eestis. <p>Muu maailm</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed. • Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. • Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega. <p>Kultuur ja eluolu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris. • Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad. • Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu. • Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika. • Mitmekultuurilisuse kontseptsioon. • Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.

	<p>Sõja ja rahu küsimus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht. • Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO. Uue maailmakorra loomise katsed. • Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel. • Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös.
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p>	<p>Geograafia – maailmakaardi tundmine</p> <p>Ühiskonnaõpetus – rahvusvaheline suhtlemine ja rahvusvahelised organisatsioonid</p> <p>Inimeseõpetus – kultuuritraditsioonid</p> <p>Kunst, muusika – muusika – ja kunstistiilid stiilid 20. sajandil</p> <p>Kirjandus – inimsusevastaseid kuritegusid käsitlevad raamatud ja filmid</p>
<p>Õppekäigud/projektid</p>	<p>Vabamu külastus, lõiming eesti keele ja ühiskonnaõpetusega</p>
<p>Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • valmistub teadlikult kokkuvõtvateks töödeks (kriteeriumitööd, eksamid, esinemised) • harjutab ebaõnnestumiste ja nende põhjuste analüüsimist • võtab arvesse eetilisi, kultuurilisi ja keskkonnamõjusid • kontrollib järelduste ja üldistuste kehtivust • kasutab mudeleid ja simulatsioone keeruliste süsteemide uurimiseks • loob originaalseid lahendusi päriselt eksisteerivatele probleemidele

	<ul style="list-style-type: none"> • loob metafoore ja analoogiaid loob metafoore ja analoogiaid • kasutab olemasolevaid teadmisi, mõistmist ja oskusi uute lahenduste leidmiseks • muudab oma uurimuse konteksti, et vaadata teemale teise nurga alt esitab infot erinevatel viisidel ja erinevaid vahendeid kasutades • kirjutab erineva eesmärgiga tekste • arendab empaatiavõimet • annab ja võtab vastu tagasisidet
<p>Kursuse õpitulemused</p>	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab, millised arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku; • mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust; • toob näiteid inimsusevastaste kuritegude toimepanemistest ja nende tagajärgedest; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG. • iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi; - analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu analüüsib allikate põhjal väikerahvaste õigusi suurriikide koosseisus • arutleb inimeste igapäevaelu valikute üle demokraatlikes ja totalitaarsetes ühiskondades • toob näiteid solidaarsusliikumistest ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale • teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning iseloomustab nende rakendumist igapäevaelus; • toob näiteid kultuurielust ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega. • analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul; • analüüsib allikate põhjal rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes;

	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	<p>Õpitulemuste kontrollimiseks ja hindamiseks kasutatakse tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, esitluse ja uurimistöö koostamist, lühikirjutamisülesandeid, töölehtede täitmist, arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste analüüsi nõudvaid kompleksülesandeid, kus on vaja otsida infot, koostada erinevaid tekste, anda tagasisidet kaasõpilaste töödele, töötada rühmas. ülesandeid.</p>
Õppematerjalid	Lähiajalugu II Avita 2015, Lähiajalugu III Avita 2015
Soovituslik kirjandus	Gulagi arhipelaag
Kursuse väljund	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid; • mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise; • analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni; • mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi,

analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;

- tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
- mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
- mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.
- loob originaalseid lahendusi päriselt eksisteerivatele probleemidele
- loob metafoore ja analoogiaid loob metafoore ja analoogiaid
- kasutab olemasolevaid teadmisi, mõistmist ja oskusi uute lahenduste leidmiseks
- muudab oma uurimuse konteksti, et vaadata teemale teise nurga alt esitab infot erinevatel viisidel ja erinevaid vahendeid kasutades
- kirjutab erineva eesmärgiga tekste
- arendab empaatiavõimet
- annab ja võtab vastu tagasisidet

Aine Inimeseõpetus (Perekonnaõpetus)

Õppe-ja kasvatuseesmärgid

Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilaste sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilastes terviklikku isiksust, sotsiaalsed kompetentsust, terviseteadlikkust ning üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne ja õiglus. Perekonnaõpetuse eesmärk on õpetada väärtustama perekonda, iseennast ja inimesi enda ümber.

Õpikeskkond

Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub toetavas ning vastastikku mõistvas õhkkonnas, kus julgustatakse õpilasi positiivselt suhtuma oma arengu- ja toimetulekuvõimalustesse. Selle soodne sotsiaalne õppekeskkond tugineb eelkõige õpilaste individuaalsuse ja isiklike seisukohtade austamisele ning võimalusele vabalt väljendada oma arvamust, olla algatusvõimeline ning osaleda ja koostööd teha nii iseseisvalt kui ka koos teistega.

Kursuse nimetus	Perekonnaõpetus
Eelduskursus	
Kursuse läbiviimise aeg	G1
Kursuse maht	35 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilaste oskusi luua ja hoida toetavaid inimsuhteid, eriti keskendudes paarisuhtele, perekonnaga seotud teemadele ning vanemlusele. Rõhutada perekonna väärtustamise olulisust ning aidata õpilastel teadvustada oma rolli suhetes ja tulevase lapsevanemana. Kujundada õpilastes valmisolekut võtta vastutus oma suhete eest ning arendada nende võimet analüüsida ühiskonna mõju perekonnelule.
Kursuse lühikirjeldus ja õppesisu	Perekonnaõpetuse kursus pakub õpilastele terviklikku vaadet perekonna rollist ja tähtsusest üksikisiku ning ühiskonna heaolus. Kursuse läbiviimisel kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sealhulgas loenguid, grupiarutelusid, projektide ja uurimistööde koostamist, praktilisi ülesandeid ning kohtumisi erinevate valdkonna spetsialistidega. Õppetöö integreerib teoreetilisi teadmisi reaalse elusituatsioonidega, suurendades õpilaste teadlikkust ja oskusi perekondlikus kontekstis tegutsemiseks. Õppesisu:

	<ul style="list-style-type: none"> ● Perekond, perekonna liigitused. Perekonna ülesanded. Perekonna minevik, olevik ja tulevik. ● pereväärtused, traditsioonid, hoiakud (sh laste kasvatamine ja suhtumine seksuaalsusesse) läbi ajaloo. ● Kooselu ja kooselu vormid. Kooselu vormid läbi ajaloo täitmaks perekonna ülesandeid. ● Perekonna roll ja tähtsus läbi inimese elukaare. ● Ühiskonnas kehtivate hoiakute (sh soostereotüübid) piirav mõju inimesele ja inimsuhetele. ● Usaldusväärsed infoallikad inimese turvalise tervisekäitumise ja terviseedenduses. ● Pereliikmete tervist (füüsiline, emotsionaalne, sotsiaalne, vaimne) mõjutavad peresisesed ja perevälised tegurid. ● Inimese tervist mõjutavad riski- ja kaitsetegurid (individuaalsed omadused ja käitumismustrid, sotsiaal-majanduslikud olud ja keskkonnategurid) ● Pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid. Planeeritud ja planeerimata rasedus. ● Nõu ja abi pakkuvad asutused noortele seoses rasedusest hoidumise ja pereplaneerimisega. ● Suhtevägivald (sh lähisuhte-, kohtingu ja seksuaalvägivald) ja selle ennetamise võimalused. ● Suhtevägivalla põhjused ja tagajärjed indiviidi, pere ja kogukonna tasandil ning abi saamise võimalused. ● Inimkaubandus ja prostitutsioon. ● Sõltuvus (sh kaassõltuvus, suhtesõltuvus) peres kui süsteemis ja abi saamise võimalused. ● Perekonna roll tavade, kommete ja traditsioonide hoidja ja kandjana ning põlvkondi ühendavate sidemete tugevdajana. ● Vastutus oma rolli eest peres arvestades pereliikmetega ● Pereliikmete rollid, ülesanded ja vajadused ning suhted (sh vägivaldsed suhted) ja toetus perekonna ülesannete täitmisel. ● Toetavad paari- ja peresuhted. ● Vastutus oma rolli eest peres arvestades pereliikmetega. ● Pereelu (sh abielu) sätestav seadusandlus ja pereliikmete õigused ja kohustused.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ● Perepoliitilised meetmed perede toetamisel. ● Suhe. Paarisuhe. Lähisuhte ja selle olemus peres (sh abielus). Pere kui sotsiaalne süsteem laiemas sotsiaalses võrgustikus. ● Suhete katkemine (s h lahkumine ja abielulahutus) peres ja kooselus. ● Lein ja leinaga toimetulek. Abi saamise võimalused. ● Inimõigused. ● Suhetega kaasnevad õigused ja kohustused inimeste võrdsel kohtlemisel. ● Laste õigused ja lastekaitse. ● Abi saamise võimalused. ● Inimliku läheduse ja armastuse erinevad avaldusvormid. ● Armastus paarisuhtes (sh seksuaalsuhtes) ● Paarisuhte dünaamika. ● Seksuaalsuhte dünaamika: seksuaalsuse trepp. ● Terved ja turvalised seksuaalsuhted. ● Nõusolek ja vastutus seksuaalsuhtes. ● Soosterotüübid, meedia ja ühiskond. ● Pere eelarve koostamine arvestades pereliikmete vajadusi ja pere võimalusi. ● Koduse kasvatus (sh erinevate kasvatusstiilide) mõju lapse arengule. ● Lapse ja vanema vaheline kiindumus suhte tähtsus lapse turvalisuse allikana peres.
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Ühiskonnaõpetus – pere, kui väärtus ühiskonnast lähtuvalt , vanemlikud kohustused , turvaline ja toetav elukeskkond</p> <p>Ajalugu – perekonna ajalugu</p> <p>Bioloogia - inimkeha anatoomia ja füsioloogia, pärilikkus, tervis, sh reproduktiivtervis, ja seda mõjutavad tegurid, nakkushaiguste, sh STLH, levikuteed ja nakkushaiguste ennetamine, kontraseptsioonivahendid, pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid, viljastumine, rasedus, sünnitus, abort, kodukeskkonna ja kasvatus mõju lapse arengule, tervislik elukeskkond, tervislik toitumine, hügieen; loodusteaduslik käsitlus igapäevaelu probleeme lahendades</p> <p>Eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled: suuline ja kirjalik eneseväljendus, armastuse, suhete, seksuaalsuse, kasvatus, abielu, perekonna ja kodu kujutamise kirjandusteostes, suhted, perekond ja kasvatus eri kultuurides</p>

	<p>Matemaatika: pere eelarve ning materiaalsed ressursid peres, perekonna- ja tervise statistika, andmeanalüüs perekonnaõpetuse uurimistöodes</p> <p>Ajalugu: mehe ja naise muutunud roll ajas, soostereotüübid, perekond, abielu, tavad ja kombed, seksuaalsus ja kasvatus ajaloos ning erinevates kultuurides</p> <p>Geograafia, iningeograafia, majandus ja ettevõtlus: demograafilised näitajad, pere majanduslik toimetulek, kultuuriline mitmekesisus, inimkaubandus,</p> <p>Keemia: kodu kui arengu- ja kasvukeskkond, tervislik ja tasakaalustatud toitumine, sõltuvusained ja nende mõju tervisele</p> <p>Informaatika: perekonnaõpetuse õppimine (uurimistööd, uuringud jt õpitegevused) otstarbekalt tehnikavahendeid, sh IKT võimalusi kasutades</p> <p>Karjääriõpetus: karjäärivalikud, soolised stereotüübid ühiskonnas kui karjäärivõimaluste mõjutajad, pereplaneerimine, elukestev õpe, hariduse ja tööturu vahelised seosed, töövestlus, avalik esinemine, karjääri ja pereelu ühendamine, ettevõtlus, töö- ja pereeluga seotud õigusaktid</p> <p>Kehaline kasvatus: kehalise aktiivsuse tähtsus inimese tervisele, kehaline aktiivsus kui lapse arengu esmatingimus, kehaline aktiivsus kui stressi leevendaja, pere ühistegevused ja traditsioonid kui peresidemete tugevdajad,</p> <p>Majandusõpetus: perekonna majanduselu korraldamine, pere eelarve, palgad, maksud, karjääri planeerimine</p> <p>Rahatarkus - pere rahaasjade korraldamine</p>
Õppekäigud/projektid	<p>Muuseumite ja näituste külastamine (nt Kärumuuseum, Eesti Rahva Muuseum)</p> <p>Näituste korraldamine (nt Vanavanemate päeva puhul)</p>
Õpioskuste arendamine	<p>Kriitiline mõtlemine ja analüüsivõime: Õpilasi julgustatakse analüüsima ja hindama perekonnaga seotud teooriaid, uuringuid ja meediakajastusi. Nad õpivad eristama fakte arvamustest ja arendavad oskust mõtestada keerulisi sotsiaalseid nähtusi.</p> <p>Eneseväljendus ja suhtlemisoskus: Kursus pakub rohkelt võimalusi nii suuliseks kui ka kirjalikuks eneseväljenduseks, alates esitlustest kuni kirjutamisülesanneteni.</p> <p>Meeskonnatöö ja koostööoskused: Grupiprojektid, paaritööd ja rühmatööd on kesksel kohal, aidates</p>

	<p>õpilastel õppida koostööd tegema, ühiseid eesmärke saavutama ja konflikte lahendama.</p> <p>Informatsiooni haldamise oskused: Erinevate teabeallikate kasutamine, digitaalsete andmebaaside kasutamine, teabe kriitiline hindamine</p> <p>Praktiline tegevus: Õpilased kasutavad erinevaid teabeallikaid, sealhulgas digitaalseid andmebaase, et koguda teavet perekonnaõpetusega seotud teemadel. Arendavad oskusi teabe kriitiliseks hindamiseks ja usaldusväärsete allikate valimiseks.</p> <p>Aja juhtimine ja organiseerimisoskus: Tähtaegadele vastavate projektide ja ülesannete täitmine nõuab head ajaplaneerimist ja organiseerimist.</p> <p>Enesehindamine: Väärtuste, hoiakute ja eelduste reflekteerimine Isikliku arengu hindamine Eneseteadlikkuse arendamine</p>
Kursuse õpitulemused	<p>Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab, kuidas ühiskond mõjutab pereväärtusi, traditsioone, hoiakuid, sealhulgas laste kasvatamist ja suhtumist seksuaalsusesse, mõistab, kuidas on kooselu vormid ja perekonna roll aja jooksul muutunud; 2) mõistab inimese arengu võimalusi perekonnas, paarisuhtes ja lapsevanemana, võtab vastutuse oma rolli eest, arvestades teiste pereliikmetega; 3) teab, kuidas pereelu, sealhulgas abielu on õigusaktidega reguleeritud, oskab sellega igapäevaelus arvestada ja vajaduse korral leida asjatundlikku õigusabi; 4) mõistab suhetega kaasnevat õigusi ja kohustusi, inimeste võrdse kohtlemise vajalikkust ning võtab vastutuse oma suhete eest; 5) kasutab teaduspõhiseid allikaid perekonna, suhete ja terviseiga seotud info ja abivõimaluste leidmisel; 6) mõistab inimliku läheduse ja armastuse erinevaid avaldumisviise; 7) mõistab seksuaalse arengu individuaalsust; 8) mõistab paarisuhete dünaamikat ja võtab vastutuse; 9) mõistab perekonna rolli traditsioonide hoidja ja kandjana, väärtustab sotsiaalsete suhete, tavade ja kommete toetavat mõju peresuhtetele; 10) mõistab tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust inimese elus ja iseenda sotsiaalset vastutust tervisekäitumises; 11) on teadlik tarbija ja oskab koostada perekonna eelarvet, arvestades pere võimaluste ja pereliikmete

	vajadustega; 12) mõistab vanemlikku vastutust erinevas vanuses laste arengu toetamisel.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet. Suuline ja kirjalik sõnaline hindamine, tagasiside.
Õppematerjalid	<p>Inimõiguste giid: <u>Perekond</u> <u>Erinevad peremudelid</u> “Perekonnaõpetus” Gümnaasiumi inimeseõpetuse õpik, 2007 "Termed ja turvalised suhted : noorte kohtinguvägivalla ennetamine : õpetaja juhendmaterjal", 2016 Autor: Denise Harding, Kate Humpreys, Kai Part, Merike Kull Riigi Teataja "Perekonnaseadus" ja teised õigusaktid Eesti.ee tarkvanem.ee terviseinfo.ee seksuaaltervis.ee</p> <p>Meresmaa, P. (2017). <i>1.2 Perekonna ülesanded ja tähtsus. Perekonnaõpetuse kursus</i>. https://sites.google.com/tg.edu.ee/perekonnaopetus/1-perekond/1-2-perekonna-ülesanded-ja-tähtsus 4.08.2023</p> <p><u>Perekonnaseadus</u>. RT I 2009, 60, 395</p> <p>Eesti Vabariigi põhiseadus. RT 1992, 26, 349</p> <p>Lastekaitseadus. RT I, 06.12.2014, 1</p> <p>Kooseluseadus. RT I, 16.10.2014, 1</p> <p>Perekonna ülesanded ülesanne Learningapps.org keskkonnas <u>SIIN</u> Inimeseõpetuse e-kursus https://moodle.sillamaegymn.edu.ee/course/view.php?id=139</p> <p>Toim. Part, K., Kull, M., & Pihela, T. (2016). <u>Termed ja turvalised suhted</u>. Kohtinguvägivalla ennetamine õpilastele. Õppekomplekt. Tartu Ülikooli seksuaaltervise uuringute keskus.</p> <p>Part, K., Kull, M., & Pihela, T. (2016). <u>Termed ja turvalised suhted</u>. Metoodiline juhend. Õppekomplekt. Tartu Ülikooli seksuaaltervise uuringute kesku Narko.ee <u>Kaassõltuvus – mis see on? Tervise Arengu Insituut</u>. narko.ee.</p>

	<p>Konstabel, K. (2022). <u>Puust ja punaseks: kaassõltuvus</u>. <i>Müürileht</i>, 12. detsember 2022.</p> <p><u>Alkoholi mõju paarisuhtele</u>. Tervise Arengu Insituut. alkoinfo.ee.</p> <p><u>Programm "Selge"</u>. Tervise Arengu Insituut. alkoinfo.ee</p> <p><u>https://arhiiv.err.ee/video/vaata/heureka-miks-inimesed-armuvad</u></p> <p>1) Video (How To Feel Happy / What makes a good life?) <u>https://www.youtube.com/watch?v=MDnPCLnNfhg</u></p> <p>2) Video (Robert Waldinger: What makes a good life? Lessons from the longest study on happiness) <u>https://www.youtube.com/watch?v=8KkKuTCFvzI</u></p>
Soovituslik kirjandus	<p>Tilk, M. (2003). Kasvatus eri kultuurides I. Pärnu: Trükk.</p> <p>Tilk, M. (2004). Kasvatus eri kultuurides II. Pärnu: Trükk</p> <p>Tilk, M. (2006). Kasvatus eri kultuurides III. Imavere: Imaprint.</p>

Ühiskonnaõpetus

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õppeaine eesmärk on luua eeldused, et kujuneks aktiivne, kompetentne ja vastutustundlik kodanik, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, võtab vastutuse oma otsuste eest ning on avatud uutele ideedele ja elukestvale õppimisele. Kujundame teadlikke kodanikke Eesti ja Euroopa Liidu demokraatlikus keskkonnas

Õppekeskkond

Kujundame õppimist toetava õppekeskkonna, mis on kultuuritundlik, üksteist austav, kaasav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba, rajaneb usalduslike suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märkame ja tunnustame õpilase pingutusi ja õpiedu. Aktsepteerime erinevate seisukohtade olemasolu, arutleme nende üle ning hindame neid lähtudes allikatest, tõenduspõhistest faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest.

Kursuse nimetus	Ühiskonnaõpetus I
Eelduskursus	PRÕK
Kursuse läbiviimise aeg	G3 I pa
Kursuse maht	35 t
Kursuse eesmärgid	Õppeaine eesmärk on luua eeldused, et kujuneks aktiivne, kompetentne ja vastutustundlik kodanik, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, võtab vastutuse oma otsuste eest ning on avatud uutele ideedele ja elukestvale õppimisele. Õppeaine omandamisega valmistuvad õpilased toimima teadlike kodanikena demokraatlikus

ühiskonnas. Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus käsitleb nüüdisaegse ühiskonna sotsiaalseid suhteid ning protsesse ja tutvustab ühiskonnaelu põhivaldkondade (majanduse, poliitika, õiguse) korraldust ning toimimist. Kõiki valdkondi analüüsime nii ühiskonna kui terviku kui ka indiviidi positsiooni ja rollide põhjal. Põhikoolis omandatud teadmisi Eesti riigi ja ühiskonna toimimisest laiendame Euroopa ning maailma probleemide käsitlemisega. Eesti ja Euroopa temaatika kõrval arutatame ka olulisi globaalseid ühiskonnaprobleeme. Õpilane puutub ühiskonnas kokku erinevate eluvaldkondade ja situatsioonidega. Et toetada õpilase sotsialiseerumist ning ühiskondliku kompetentsuse kujunemist, pöörame tähelepanu aktuaalsetele teemadele ja probleemidele ning arutame õpilastega nende üle. Seejuures toetame nii õpilaste dialoogipidamise oskuse kui ka iseseisva kriitilise analüüsisioskuse ja otsustusvõime kujunemist. See aitab õpilastel seada isiklike eluplaane ning mõista erinevate vaadetega ning demograafiliste ja sotsiaalmajanduslike tunnustega inimesi.

Eesmärk on õppida nägema, kuidas saab igäüks muuta maailma turvalisemaks ja humaansemaks.

Ühiskonnaõpetus kujundab õpilastes järgmisi väärtusi ja hoiakuid: seaduslikkus ja isiklik vastutus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, intellektuaalomandi väärtustamine, salliv suhtumine erinevustesse, lugupidav suhtumine erinevatesse kultuuridesse, säästev eluviis ning orienteeritus elukestvate õppele, eelarvamuste, sh rassismi ja ksenofoobia taunimine.

Ühiskonnaõpetuses lõimuvad teiste sotsiaalainete teadmised, oskused ja väärtushinnangud ning eelmistes kooliastmetes õpitu, ühtlasi süvenevad teooria õppimise ja praktilise tegevuse kaudu varem omandatud teadmised ühiskonnast. Õpitavat käsitleme nii, et ühelt poolt omandavad õpilased tervikpildi vastastikku seotud sootsiumist, kuid teiselt poolt oskavad sotsiaalsest kontekstist tulenevalt alati hinnata oma positsiooni ja valikuid.

	<p>Kursuse lõpuks õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb riigivorme ja riigi ülesandeid, väärtustab ja järgib demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; • kaitseb oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi; • tunneb nüüdisühiskonna ülesehitust ja ühiskonnaelu valdkondi: majandus, õigus, sotsiaalelu, kultuur, haridus, kommunikatsioon; • on aktiivne kodanik ja suhestab ennast ühiskonna arenguga, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides koostöös kogukonna, avaliku sektori ja teiste partneritega; • leiab, hindab, süstematiseerib ja kasutab infot kriitiliselt, loob uut teavet, arvestab autoriõiguste ja intellektuaalse omandi kaitsega, oskab leida ja kasutada õigustekste.
<p>Kursuse õppesisu</p>	<p>Ühiskond ja selle areng</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühiskonna olemus: Erinevad ühiskonnatüübid (<i>mõised: põllumajandusühiskond; tööstusühiskond; teenindus- ja infoühiskond; modernne ja postmodernne ühiskond, võrgustikuihiskond, heaoluihiskond</i>). • Ühiskonna kolm sektorit (<i>mõisted: avalik sektor, erasektor; vabakond</i>). • Ühiskonnaühmad (<i>mõisted: eliit, mass, pluralism</i>); • Kihistumine: <i>mõisted: sotsiaalne mobiilsus; sotsiaalne tõrjutus; sotsiaalne õiglus; sotsiaalne sidusus, vaesus, ilmajäätus</i> • Kollektiivne identiteet <p>Riik ja demokraatlik riigivalitsemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Põhiideoloogiad (<i>mõisted: liberalism, sotsialism, konservatism, rahvuslus, roheline maailmavaade</i>)

- Riik kui institutsioon; riigikorralduse tüübid (*mõisted: unitaarriik, föderatsioon, konföderatsioon*).
- Võimu iseloom: demokraatlikud režiimid, hübriidrežiimid ja autoritaarsed režiimid (*mõisted: liberaalne riik; autoritaarne riik, totalitaarne riik*).
- Riigivalitsemis vormid (*mõisted: vabariik - parlamentaarne ja presidentaalne; monarhia - konstitutsiooniline ja absoluutne; õhuke riik vs sügav riik*).
- Inimõigused, kodanikuõigused
- Valimised: (*mõisted: majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem; valimiskampaania, valimisreklaam; mandaat, valimisringkond, valimisnimekirjad (avatud/suletud; "triibulised" nimekirjad); tsensus/ valimiskünnis*)
- Võimude lahususe ja tasakaalustatuse printsiip (*mõisted: seadusandlik võim; täidesaatev võim; kohtuvõim*).
- Põhiseaduslikud institutsioonid
- Õigusriigi toimimine: (*mõisted: põhiseadus, seadus, määrus, korraldus ja direktiiv*)
- Poliitika kujundamine: (*mõisted: koalitsioonileping, arengukavad, strateegiad, huvirühmad, kaasamine*)
- Kodanikuportaalid: (*mõisted: e-riik; eID privaatsus; ID-kaart, digiallkiri, digitaalne identiteet, parool, PIN-kood, mobiil-ID, smart-ID, e-teenus, Eesti.ee, küberjulgeolek*)
- Huvikaitse: (*mõisted: referendum, rahvaalgatus, eelnõu, arupärimine; meelevaldus/pikett, marss, märgukiri/petitsioon, streik, ametiühing, tarbimisboikott, meediakampaania, ühiskonnakriitika*)

Kommunikatsioon, infopädevus.

- ajakirjandus eetika;
- demagoogia, propaganda, vanenõuteooriad,
- valeinfo ja selle liigid;
- infosõda;

	<ul style="list-style-type: none"> • stereotüübid ja sildistamine; • sõnavabadus ja vaenukõne
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Ajalugu – tunneb eri ajastute riigi – ja valitsemisvorme</p> <p>Geograafia – tunneb maailma kaarti ja eri piirkondade majandusmudeleid</p> <p>Eesti keel – teab ühiskonnaga seotud mõisteid eesti keeles ja oskab neid õiges kontekstis kasutada</p> <p>Eesti kultuurilugu – teab, kuidas on ajas muutunud kultuuritraditsioonid</p> <p>Rahatarkus – teab ohutu finantskäitumise põhireegleid</p>
Õppekäigud/projektid	Minu riik ja teemakohased üritused või kohtumised
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • harjutab strateegiaid impulsiivsuse ja vihaga toimetulekuks • harjutab "väärilt kaotamist" • oskab jälgida olukordi, et probleeme ära tunda • tõlgendab ja hindab andmeid, arvamusi ning argumente • mõtleb paindlikult, sõnastab erinevaid poolt- ja vastuargumente • hindab ja valib sobivad infoallikad ning digitaalsed vahendid ülesande sooritamiseks • tunneb ära eeldusi ja kallutatust • otsib infot enda ja teiste informeerimiseks • leiab, korrastab, analüüsib, hindab, sünteesib ja kasutab eetiliselt informatsiooni erinevatest allikates • mõistab meediatõlgendusi erinevate sündmuste või ideede kohta (sh sotsiaalmeedia) ja nende mõju

	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab sotsiaalmeediat vastutustundlikult • organiseerib ja esitab infot loogiliseltdelegeerib ja jagab vastutust seisab oma õiguste ja vajaduste eest
Kursuse õpitulemused	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab näidete kaudu erinevate ühiskonnaelu valdkondade toimimist ja omavahelisi seoseid; • hindab adekvaatselt oma eneseteostusvõimalusi ühiskonnas, töö- ja eraelus ning on valmis neid ellu viima; • teab oma võimalusi tööturul ja arvestab nendega valikute tegemisel; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust; • mõistab oma võimalusi mõjutada ühiskondlikke protsesse aktiivse kodanikuna nii koolis kui ka väljaspool, mõistab erinevate ühiskonnasektorite koostöö tähtsust; • analüüsib näidete põhjal kodanikuaktiivsuse mõju kogukonnale või ühiskonnale; • mõistab Eesti ühiskonna mitmekesisust, arvestab erinevaid arusaamu; • mõistab indiviidi võimalusi maailmakodanikuna ja selle tähendust • teab riigi toimimise põhimõtteid ja ülesandeid; • tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi ning järgib neid, märkab inim- ja kodanikuõiguste alaseid väljakutseid ühiskonnas ja reageerib nendele oma võimaluste piires; • mõistab inimeste õigust individuaalsetele, kultuurilistele- ja maailmavaatelistele erinevustele, kui need ei ole inimsusevastased; • teab valimiste üldisi põhimõtteid, mõistab valimiste tähtsust ühiskonnas ja enda vastutust valijana; • eristab demokraatlikku ja mittedemokraatlikku otsustusprotsessi nii ühiskonnas kui ka kogukonnas; selgitab näidete põhjal konsensuse, kompromissi ja enamushääletuse erinevust;

	<ul style="list-style-type: none"> • oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele. • mõistab teabe edastamise erinevaid võimalusi ja mõju; • oskab infot leida, kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, arvestades autoriõiguste ja intellektuaalse omandi kaitset; • oskab leida ja kasutada õigustekste, sealhulgas rahvusvahelisi.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	<p>Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise osapoole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõendus põhiste argumentidega vastata.</p>
Õppematerjalid	Ühiskonnaõpetus I Avita 2013
Soovituslik kirjandus	Eesti Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, Eesti Vabariigi Presidendi, Õiguskantsleri, kohtu kodulehed, põhiseadus
Kursuse väljund	<ul style="list-style-type: none"> • aktiivne, kompetentne ja vastutustundlik kodanik, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, võtab vastutuse oma otsuste eest ning on avatud uutele ideedele ja elukestvatele õppimisele. • mõtleb paindlikult, sõnastab erinevaid poolt- ja vastuargumente • hindab ja valib sobivad infoallikad ning digitaalsed vahendid ülesande sooritamiseks • tunneb ära eeldusi ja kallutatust • otsib infot enda ja teiste informeerimiseks

	<ul style="list-style-type: none"> • leiab, korrastab, analüüsib, hindab, sünteesib ja kasutab eetiliselte informatsiooni erinevatest allikates • mõistab meediatõlgendusi erinevate sündmuste või ideede kohta (sh sotsiaalmeedia) ja nende mõju • kasutab sotsiaalmeediat vastutustundlikult • organiseerib ja esitab infot loogiliseltdelegeerib ja jagab vastutust seisab oma õiguste ja vajaduste eest
--	---

Kursuse nimetus	Ühiskonnaõpetus II
Eelduskursus	Ühiskonnaõpetus I
Kursuse läbiviimise aeg	G3, II pa
Kursuse maht	35t
Kursuse eesmärgid	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane õpib tundma nüüdisaegse turumajanduse seaduspärasusi ja protsesse; käsitletakse rahvusliku rikkuse ja ühiskonna heaolu allikaid ja tegureid, era- ja avalike huvide erinevust ning ühiskondlike ressursside kasutamise põhimõtteid • Õpilane on kursis Eesti majanduse ja tööturu arengusuundadega, sealhulgas teadmusmajanduse ja loomemajanduse arenguperspektiividega ning ettevõtlust ja töösuhteid reguleerivate olulisemate õigusaktidega. Eesti majanduse arengut vaadeldakse maailmamajanduse, eriti Euroopa Liidu kontekstis

- Õpilane oskab vahet teha erinevat tüüpi meediasisul (professionaalne ajakirjandus versus “näiline ajakirjandus” (huvirühmade meedia, sotsiaalmeedia jms); mõistab, milles seisnevad süvavõltsingu kasutamise ohud meedias levivale teabele
- Oskab märgata demagoogiavõtete kasutamist tekstides ja kõnes
- Õppija teab, milles seisneb sõnumite võimendamine ja mullistumine. Mõistab, millistes olukordades mõjutamine toimub ning oskab märgata enda ümber erinevat liiki turunduskommunikatsiooni kui ka poliitilist propagandat
- Mõistab, mis on infosõda ning kuidas kasutatakse vastandumist jm infomüra, et mõjutada demokraatliku arutelu
- Väärtustab sõnavabadust, oskab juhtida tasakaalukat vestlust
- mõistab, kust tuleb raha riigi rahakotti ning mida teha, et seda seal piisavalt oleks
- Tunneb ettevõtluse aluseid tasemel, mis võimaldab õppijal igapäevaelus toime tulla ja hinnata realistlikult oma võimalusi ettevõtjana
- on teadlik ja ennastjuhtiv osaline tööturul
- teab tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja nende tegevusvaldkondi;
- Oskab tuua näiteid vastastikuse abistamise põhimõtetest, sh rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu;
- teab riikide majandusliku, poliitilise ja kultuurilise koostöö võimalusi, toob näiteid ja mõistab koostöö olulisust;
- teab ja mõtestab aktuaalseid rahvusvahelisi sündmusi, sealhulgas kriisiolukordi;
- analüüsib inimõiguste alaseid väljakutseid maailmas, sealhulgas väikerahvaste õigusi suurriikide koosseisus

Kursuse õppesisu

Riik ja majanduskeskkond.

- Makromajanduse põhinäitajad: sisemajanduse kogutoodang, eelarvetasakaal, inflatsioon, tarbijahinnaindeks.
- Impordi-eksporti tasakaal.
- Riigi välisvõlg.
- Majanduse tsüklilisus. Riigi ja Euroopa Liidu roll majanduselu edendamises
- Kuidas tagavad riigid (euro puhul Euroopa Liit) raha väärtuse püsimist
- Kuidas panustavad ettevõtlusega tegelemine, tarbimine ja tööturul osalemine riigi majandusse?

Eesti maksusüsteem, mida ja miks maksustatakse.

- Üksikisiku tulumaks, sotsiaalmaks, ettevõtete tulumaks, aktsiisid.
- Miks tehakse maksuerisusi?
- Kuhu maksutulu kulub?
- Millest maksulaekumised sõltuvad? *Praxise maksupilt*

Ettevõtlus ja rahatarkus

- **Tarbimine.**
- Isiklik eelarve, sissetulekute ja väljaminekute analüüsimine ja planeerimine.
- Säästmise kavandamine. Tarbimisvalikute mõju ühiskonna, keskkonna ja indiviidi tasandil
- Turvaline tarbimiskäitumine: ostudega seotud teadete, pakkumiste ja soovitude usaldusväärsust, kuidas kontrollida finantsteenuse osutaja usaldusväärsust.
- **Laenamine.**
- Erinevad laenutooted, millised kasvavad ja millised kahandavad jõukust.
- Laenutoodete võrdlusalused, nt intressimäär, krediitkulukuse määr, inflatsioonimäär, kogumaksumus, tagasimaksete suurus, paindlikkus ja tagasimaksmise tõenäosust.
- **Investeerimine – selle eeldused, eelised ja puudused.**
- Erinevus tööga teenitavast tulust. Risk ja tootlus.

- Õpilane tunneb tähtsamate varaklasside (kinnisvara, võlakirjade ja aktsiate) olemust ja erinevust.
- Eluaseme üürimise ja ostmise eelised ja puudused. Eluaseme ostuprotsessi ja rahastamisvõimalusi.
- Kuidas planeerida pensioniks.
- **Kuidas alustada ettevõtlusega?**
- Loodav lisandväärtus ja kasvupotentsiaal.
- Intellektuaalomand ja selle kaitse.
- Kasumile orienteeritud ja sotsiaalne ettevõtlus. Sotsiaalselt vastutustundlik ja keskkonnahoidlik ettevõtlus

Teadlik ja ennastjuhtiv osaline tööturul.

- Mis on tööturg ja rollid tööturul.
- Tööturu areng, tööpuudus, töøjõupuudus ja kuidas kavandada oma karjääri.
- Töötus ja tööturumeetmed: miks riik tööhõivet maksimeerida püüab, aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed.
- Tööränne: miks ja kuidas riigid seda soosivad või piiravad.

Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng

- Globaalprobleemid/probleemid maailmapoliitika areenil. Rahvusvahelist tähelepanu pälvinud kriisilukorrad.
- Miks mõned küsimused pälvivad laia rahvusvahelist tähelepanu ja teised mitte?
- Kas kodanikuna saame me midagi teha, et tõmmata mõnele kriisile tähelepanu?
- Mida aitab rahvusvahelise tähelepanu koondamine mõnele kriisisituatsioonile saavutada?"
- Riikidevaheline suhtlus:
- miks on riikide vahel diplomaatilised suhted,
- miks ja kuidas tehakse omavahel majanduslikku, poliitilist ja kultuurilist koostööd?
- Miks puhkevad sõjad? Realism ja idealism kui vaated riikidevahelistele suhetele.
- Rahvusvahelised organisatsioonid, nende tegevusvaldkonnad, liikmed ja tööpõhimõtted (ÜRO, NATO, olulisemad valdkondlikud organisatsioonid).

	<ul style="list-style-type: none"> • Vastastikkuse abistamise põhimõte
Lõiming teiste õppeainetega	<p>Ajalugu – teab, millised rahvusvahelised organisatsioonid eksisteerisid minevikus</p> <p>Geograafia – tunneb Euroopa kaarti</p> <p>Eesti keel – teab majanduse ja ühiskonnaga seotud mõisteid korrektsetes eesti keeles</p> <p>Majandusõpetus – teab makro – ja mikromajanduse toimimise põhimõtteid</p> <p>Ettevõtlus – teab majanduskeskkonna peamisi omadusi ja oskab orienteeruda ettevõtlusmaastikul</p> <p>Rahatarkus – teab ohutu finantskäitumise põhireegleid</p>
Õppekäigud/projektid	Euroopa päev, maailmakohvik, lõiming ajaloo, eesti keele ja inglise keelega
Õpioskuste arendamine ennastjuhtiva õppija arendamisel	<ul style="list-style-type: none"> • harjutab strateegiaid impulsiivsuse ja vihaga toimetulekuks • harjutab "väärkalt kaotamist" • oskab jälgida olukordi, et probleeme ära tunda • tõlgendab ja hindab andmeid, arvamusi ning argumente • mõtleb paindlikult, sõnastab erinevaid poolt- ja vastuargumente • hindab ja valib sobivad infoallikad ning digitaalsed vahendid ülesande sooritamiseks • tunneb ära eeldusi ja kallutatust • otsib infot enda ja teiste informeerimiseks • leiab, korrastab, analüüsib, hindab, sünteesib ja kasutab eetilisel informatsiooni erinevatest allikates • mõistab meediatõlgendusi erinevate sündmuste või ideede kohta (sh sotsiaalmeedia) ja nende mõju • kasutab sotsiaalmeediat vastutustundlikult • organiseerib ja esitab infot loogiliseltdelegeerib ja jagab vastutust seisab oma õiguste ja vajaduste eest

Kursuse õpitulemused

Kommunikatsioon, infopädevus

- mõistab teabe edastamise erinevaid võimalusi ja mõju;
- oskab infot leida, kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, arvestades autoriõiguste ja intellektuaalse omandi kaitset;
- oskab leida ja kasutada õigustekste, sealhulgas rahvusvahelisi.

Majanduse toimimine

- mõistab majandusliku mõtlemise põhialuseid ning ettevõtja ja tarbija huve ja õigusi ühiskonnas;
- tunneb riigi eelarve- ja maksupoliitika põhimõtteid, nende mõju üksikisikule ja ühiskonnale;
- väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse;
- väärtustab säästva majanduse põhimõtteid;
- väärtustab sotsiaalse ettevõtluse ja õiglase kaubanduse põhimõtteid, mõistab üksikisiku tarbimisvalikute mõju nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil;
- planeerib oma majanduskäitumist ja teeb otsuseid vastutustundlikult;
- mõistab töösuhteid, väärtustab vastutustundlikku käitumist töötaja ja tööandjana;

Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng

- teab tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja nende tegevusvaldkondi;
- toob näiteid vastastikuse abistamise põhimõtetest, sh rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu;
- teab riikide majandusliku, poliitilise ja kultuurilise koostöö võimalusi, toob näiteid ja mõistab koostöö olulisust;
- teab ja mõtestab aktuaalseid rahvusvahelisi sündmusi, sealhulgas kriisiolukordi;
- analüüsib inimõiguste alaseid väljakutseid maailmas, sealhulgas väikerahvaste õigusi suurriikide koosseisus

<p>Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine</p>	<p>Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise osapoole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõendus põhiste argumentidega vastata.</p> <p>Hindamise vormid on arutlus, õpimapp, rühmatöö.</p>
<p>Õppematerjalid</p>	<p>Ühiskonnaõpetus II Avita 2013</p> <p>Opiq, Riigi Teataja, riiklike institutsioonide ja organisatsioonide kodulehed</p>
<p>Soovituslik kirjandus</p>	<p>Euroopa Liidu Eesti esinduse koduleht, ajakirjandus, uudisteportaalid</p>
<p>Kursuse väljund</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● teab ettevõtluse ja raha kasutamise põhimõtteid ● on teadlik ja enastjuhtiv osaline tööturul ● teab tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja nende tegevusvaldkondi; ● aktiivne, kompetentne ja vastutustundlik kodanik, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, võtab vastutuse oma otsuste eest ning on avatud uutele ideedele ja elukestvale õppimisele